

J.M. Coetzee: 'n Geskryfde Lewe.
J. C. Kannemeyer. Johannesburg en Kaap-
stad: Jonathan Ball, 2012. 752 pp.
ISBN 978-1-86842-496-2.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i1.14>

Dat die eerste en tot dusver enigste biografie oor J. M. Coetzee deur 'n Afrikaanse literator in Afrikaans geskryf is (hoewel terselfdertyd vertaal in Engels), is 'n anomalie gegee J. M. Coetzee se gereelde verwysings na Suid-Afrika (of die Kaap) as die "province" van 'n Anglo-Europese kultuur. Gedurende die afgelope dekade was Coetzee egter wel betrokke by Afrikaanse literatuur en uit aanhalings in *J. M. Coetzee: 'n Geskryfde Lewe* kan die leser aflei dat hy sy vroeëre beeld van "die Afrikaner" oopgestel het vir wysiging. Coetzee se besluit sou pragmatiese redes kon hê. Hy beskou Kannemeyer as 'n gerespekteerde biograaf. Kannemeyer is ook 'n buitestaander wat betref die florerende Engelse Coetzee-industrie. Dat dit ook 'n gebaar is waarmee Coetzee sy outonomie ten opsigte van geografiese, etno-nasionale en selfs taalgesentreerde identifikasies demonstreer, is egter nie uit te sluit nie.

Kannemeyer postuleer 'n oorkoepelende motief vir die skryf van die biografie: "Tot die verskyning van *Boyhood* is die outobiografiese element in Coetzee se tekste onderwaardeer" (9). Tog word *J.M. Coetzee: 'n Geskryfde Lewe* nie 'n literêre biografie nie. Die biograaf problematiseer nie sy onderwerp psigologies of literêr nie en sê trouens: "Die waarde van 'n Coetzee-biografie hoef egter nie noodwendig te lê in die lig wat dit op Coetzee se kreatiewe werk werp nie en hoef nie ter sake te wees vir literatuurkritiek nie [...] Die taak van die biograaf is om die 'ware feite' en die 'werklike' lewensgeskiedenis, in soverre dit agterhaalbaar is, te gee" (11). 'n Kritiese biografie is dit ook nie werklik nie. Kannemeyer weerhou hom van indringende kritiese oordeel en vervang dit met ruimskootse aanhalings van die menings, interpretasies en lof van resensente

en gevestigde Coetzee-komentators en -navorsers.

Die biografie is besonder leesbaar. Geverifieerde data stel lesers in staat daartoe om verbindings tussen die lewe en werk van Coetzee te lê. Hoewel sommige skakels by geesdriftige Coetzee-lesers al bekend mag wees—die Karoolandskap in die eerste twee romans en in die latere *Life & Times of Michael K* en die outobiografieë; die dood van Coetzee se seun en *Master of Petersburg*—verskaf Kannemeyer die data wat bestaande leeswyses toelig. Vir lesers wat minder vertrouwd is met Coetzee sal die materiaal boeiend wees.

Kannemeyer gee noukeurige besonderhede omtrent die begin van skryfprojekte, en die intense herskrywingswerk wat Coetzee telkens onderneem. Hy lewer 'n eiesoortige bydrae tot die Coetzee-studie met sy eie variant-speurtoegte. Vroeë variasies op dele van *In the Heart of the Country* word in voetnote verskaf. Die eerste manuskriptsy van *The Narrative of Jacobus Coetzee* met die skrywer se wysigings word in handskrif afgedruk en ook variante van ander romans soos *Age of Iron* word behandel. Heelwat plek word gemaak vir Coetzee se briefwisseling met uitgewers, universiteite met wie Coetzee hegte akademiese bande sluit (soos met die Universiteit van Buffalo), en met instansies wat hom uitnooi of wil vereer. Die aangehaalde korrespondensie is goed gekies en is 'n effektiewe manier om 'n beeld van Coetzee as professionele skrywer wat selfbewus waaksaam is oor sy werk, maar ook deurgaans uiters hofflik, en erkentlik is, te skep. Sy werkdissipline, sy betrokkenheid as resensent by die *New York Review of Books* en as gasdosent, sy vertalings en lesings skep die beeld van 'n literêre lewe waarin daar met groot erns en integriteit geskryf is aan eie werk en oor die werk van andere.

J.M. Coetzee: 'n Geskryfde Lewe is ook leesbaar weens die spanninge wat uit Kannemeyer se weergawe van lewensloop en skrywers-

loopbaan blyk. Voorts is 'n skrywersloopbaan wat nie net konsekwent opbou tot 'n internasionale sukses nie, maar wat ook kompleks en kompromisloos is sekerlik dankbare materiaal vir 'n biograaf. Die seleksie en ordening van die "feite" is effektief, en Coetzee-deskundiges sal tevrede wees daarmee as 'n literatuurhistoriese oorsig met gepaste aanduidings van hoogtepunte. Dis egter die bykans ongehooflike omvang, relevansie en, sover afgelei kan word, betroubaarheid van die data wat hierdie werk van 752 bladsye (register en verwysings ingesluit) boeiend hou. Coetzee se eerste poging tot die digkuns, "In the Beginning", word volledig in die voetnote aangehaal asook die volledige teks van sy voordrag by die COSAW-*Weekly Mail*-debat van 31 Oktober 1989 oor die uitnodiging aan Salman Rushdie om Suid-Afrika te besoek. Vir *Granta* skryf Coetzee in 1995 die vermaaklike kritiese opstel "Meat Country" waaruit Kannemeyer ook ruim aanhaal. Die opdiep en beskikbaarstel van die satiriese en insgelyks onbekende brief-artikel "Misconception" oor die oorlog in Viëtnam kan as een van die vondse van hierdie biografiese speurtog gereken word. Ook dit word byna volledig aangehaal en Coetzee-studente sou dit kon evalueer as 'n moontlike vooroefening vir die skryf van Eugene Dawn in *The Vietnam Project* (Kannemeyer bied nie hierdie afleiding aan nie.)

Oor die soms tragiese detail van J. M. Coetzee se persoonlike lewe skryf Kannemeyer met selfdissipline en sonder steurende anekdotiese illustrasie. Die gevolg is egter dat daar nie 'n deurlopend genuanseerde beeld van Coetzee as persoon ontstaan nie. 'n Mens kry die indruk dat die biografie wat dit betref met te min besonderhede moes klaarkom. *J.M. Coetzee: 'n Geskryfde Lewe* word daarom vir die leser 'n ervaring van J.M. Coetzee se veelbesproke privaatheid ten spyte daarvan dat Kannemeyer heelwat mites omtrent Coetzee opklaar, soos sy bothed, sy afkeer

van joernalistieke onderhoude en sy besluit om na Australië te emigreer.

Daar is hinderlikhede waarop gewys moet word. Miskien is dit die soektog na 'n motief (waarom 'n biografie in Afrikaans oor J. M. Coetzee skryf?) wat Kannemeyer verlei om die verhouding van die skrywer met die Suid-Afrikaanse landskap van sy jeug te oorbeklemtoon. Waarskynlik ter ondersteuning van die genealogiese data wat hy verskaf, lees Kannemeyer Dawn se slotwoorde in *The Vietnam Project*, "I have high hopes of finding whose fault I am", as 'n verwysing na die sondes van die vaders. Hy herhaal hierdie deels geldige maar geensins eksklusiewe interpretasie nog 'n paar maal. Hoewel hy 'n deeglike bespreking van die afwesigheid van die outeur in Coetzee se outobiografiese trilogie lewer, maak Kannemeyer soms op onaanvaarbare wyse gebruik van die tekste as bronne. So byvoorbeeld is die beskrywing van Outa Jaap (50, 51) byna direk vertaal uit *Boyhood* (84 in die Secker & Warburg-uitgawe van 1997). Daar is heelwat voorbeelde van 'n byna gesogte kontekstualisering van Coetzee se skryfwerk in terme van die Afrikaanse literêre tradisie. Die politieke kritiek op Coetzee se vroeë romans, veral *Waiting for the Barbarians* en *Life & Times of Michael K* word te nou gekoppel met die betrokkenheidsdebat in Afrikaans.

Hoewel Kannemeyer die voorgrond gee aan andere se besprekings van Coetzee se werk spreek sy eie literatuuropvattinge ook soms mee tot nadeel van die geheel. Oor die gepostuleerde invloed van T. S. Eliot op die jong Coetzee sê Kannemeyer: "Hy besef dat 'n ware kunswerk slegs getrou is aan sy eie immanente stelreëls en dat die taak van die digter 'n voortdurende 'wrestling with words and rhymes' meebring" (86). Coetzee se estetika mik ver verby New Criticism en teksimmanensie.

Uit die aard van sy taak lewer Kannemeyer inleidende besprekings van al Coetzee se romans. Sy interpretasies skiet egter dikwels

tekort. Vir oningewyde lesers wat 'n oorsig oor die oeuvre soek, is dit egter sekerlik waardevol. Dis egter jammer dat Kannemeyer oënskynlik outonoom besluit het om geen aandag aan die feministiese en literatuurteoretiese resepsie van Coetzee se werk te gee nie.

Veral in die laaste gedeelte van *J.M. Coetzee: 'n Geskryfde Lewe* ontbreek die hand van die redakteur: die insident waar die moeder as kind onder 'n wa slaap as die familie see toe reis, word vir die soveelste keer herhaal. By die aangehaalde brief van Mariana Swart by Coetzee se vertrek na Australië is daar geen verwysings nie.

Die versamelde bronne, briewe, en dokumente maak hierdie biografie egter onmisbaar vir die globale Coetzee-navorsing.

Marianne de Jong
mariannemjdj@gmail.com
Universiteit van Suid-Afrika
Pretoria